

Kaster ikke eders Frimodighed bort!

Taler

Johan Nordahl Brun

Dato

18 september 1814

Sted

Korskirken i Bergen

- 1 Kaster ikke eders Frimodighed bort.

Brevet til Hebræerne, 10, 35.

- 5 Dagens Anliggende er en Vaabenstilstand, end hvilken ingen nogen sinde indbød alvorligere til fornyet Krig. For at beholde i den, mod den vor Frimodighed, maatte vi ikke opskrue Beregningen over det ubetydelige hist og her tabte, men summarisk tælle, hvad vi endnu har:
- 10 1. En god og retfærdig Sag. Med Beviser for denne Sætning skal jeg ikke kjede. De er fremsatte med Lys og Styrke og blev uigjendrevne i en Samling af Verdens mest oplyste Mænd, midt i Europas vigtigste Hovedstad. Men at retfærdig Sag staalsætter Frimodighed føler vel enhver, som ved vist, at han har Ret ... Retferdig Sag er en vigtig Frimodighedsgrund, ikke for Krigeren alene, men
- 15 ogsaa for os, der sidder hjemme, medens han slaar for os. Vel har Soldaten, endog i uretfærdigste Krig, allermindst, ja slet ikke Uret, han opfylder Pligt paa blind Lydigheds, den tunge Vei, udgyder uskyldigt Blod, og Blodskyld hviler ikke paa ham, kun paa Tyrannens Hoved, i hvis Ærende han gaar; af dennes Neglerødder skal nok engang sprudlende udpresses de mange Tusinde slagtes
- 20 Blod, og de mange Enkers Sukke martre Menneskeslagterens Sjel med evige Kvaler. Men i Krig, som vor, kvæger det Frimodighed, at ringeste Soldat, som skal gaa mod vor, gaar mod sin egen Fiende, gaar og tror, at han gaar i sit eget Ærende, naar han gaar at beskjerme os; at naar der kun rykkes mod Svensken, gaar han, fordi han vil, og glemmer, at han befaltes at gaa, og alt da forresten
- 25 lige, saa gaar den djærvere frem som gaar, fordi han vil, end den, sorn gaar, fordi han maa. Men
2. staar og falder vor Frimodighed med Svaret paa dette Spørgsmaal: Er endnu dette Folkemening i Norge? Men hvem skulde vi da spørge? ikke

Embedsmanden? Han er i enhver ordentlig Stat mest Slave, alene Slave, naar ingen anden er det. Denne evige Ansvarlighed fængsler hans Tunge og Haand, og Embedsmænd er for faa. De Handlende er flere, men Handelsmand er kun afsættelige og kjærkomne Varers Skydsskaffer fra det Sted, hvor de er tilovers, til
35 det Sted, hvor de behøves, og er kun med Rette frimodig da, naar denne Daad lykkes ham til hans eget og hans hele Borgersamfunds Vel. Men spørg Folket i Norge, det er Bonden og hans vaabenføre Søn. Siger Mængden af denne Folkeklasse: «Vi er slagne, drevne paa Flugt, undertrykte, forskrekkede, vi tør ikke atter vove en Dyst», - nu ja, saa er det forbi, saa er det Daarskab, om vi
40 Byfolk endnu vil være frimodige. Men svarer disse med en Mund: «Vi veg ikke et Haarsbred, hvor man bød os at staa. Hvor man bød: «Fremad!» der ginge vi Berserkerang. Vi higede efter Angrebs-Signal, som Vægteren efter Gry af Dag. Man staffe os kun Brød, saa styrter vi frem til at opfylde vor Ed, hvortil man endnu ingen Anledning gav os: Vi er ikke slagne, ikke bange, og end raader
45 Nordmand i Norge.» Men er dette endnu Bondens og Soldatens Sprog, saa raader jeg endnu alle, som har at byde og raade, alle Borgere og Bymænd: «Kast ikke eders Frimodighed bort!»

3. Vor Regjeringsform - er den værd at stride for? Vi har jo dog nu den, vi
50 blandt os alle bekjendte helst ønskede; den af vore egne bedste Mænd forfattede; den, hvortil vi med hellig Ed har forpligtet os; den som værner om Frihed, om Eiendom, om Menneskeværd; som lover ikke alene os, men vore Børn og Børnebørn muligste Borgerheld. Den er vel, mener jeg, værd at stride for; thi lader os ikke kaste vor Frimodighed bort. Men til at haandhæve Grundloven
55 behøver vi Konge. Vi valgte, vi har den. Men denne fremstiller sig til nyt Valg, vil ikke paatvinge os sit Regimente ... En anden anbydes ogsaa, hvis fristende Stemme vel turde sige til os om vor Konstitution og Grundloven: «Alt dette vil jeg give dig, om du falder ned og tilbeder mig!» Men her, for at styrke Frimodigheden maa fornemmelig spørges:

60 4. Hvad har vi, hvad kan vi faa? Vi har endnu, hvad vi valgte: Kristian Fredrik. Var nu denne eller kunde formodes at blive en grum Nero eller en sløv, kortsynet, kvindagtig Sardanapal, og der tilfældigvis sad paa Nabothronen en livsalig David eller en vis Salomon, og vi kunde uden at bryde vor Ed bytte, det
65 var Daarskab, om vi ikke byttede og løsbåndt den, vi har, fra hans hellige Ed. Men er dette nu Tilfældet hos os eller noget nær ganske det modsatte? Jeg spørger kun? Vi har endnu den Konge, vi valgte. Vi havde valgt ham, om alle Europas større eller mindre Fyrster havde staaet for vore Øine, faa havde han

70 forstaaet, saa forstod han endnu indtil hans Sygdom at herske over Hjerter; at erobre alt det, som omringede ham, med Vaaben, som ikke findes i noget Arsenal; Vaaben, som ikke dræber, ikke bortskrækker, ikke støder fra sig, men trækker, drager, fængsler, sammentvinger, en - kort sagt - af disse sjældne Kongeemner, om hvilke at sige med større Ret end om store Digtere: de bliver
75 ikke, men de fødes. Men denne har vi. Men hvad kan vi faa? Hvilken Fremtid kan Norge haabe under en Kristian Fredrik, dersom Gud vil befæste os Fred og afvende Plager fra Land? Hvad skulde da ikke vor spæde Stat voxe og herdes til? Just i en Alder, som kunde kaldes Rigets Opdragelsesaar? Fik Norge derimod en Knæk, et Vrik, en Skjævhed i disse første Aaringer under stedfaderlig Haand,
80 under en Dannelse, hvorfra Kjærligheden var aldeles udelukket, - o, det naaede sig aldrig mere, blev aldrig hvad det havde Natur til: bredskuldret og knoglesterkt, men en Skifting, gul og gusten, vantreven og visnende. En Mandsalder forbi, skulde ingen blandt Skandinaver gjenkjende den djærve Nordmand uden derpaa, at han syntes mere medtagen end nogen anden; han
85 skulde frabede sig Tillægsordet: Norsk, fordi det kun skulde minde ham om gamle Norge. Saa blues Tjenestepigen, naar en af hendes adelige Forældres gamle Bekjendte gjenkjender den Arme og nævner hende endnu efter hendes forrige Stand og Familie-Navn. Skulde da ikke disse rimelige Udsigter til en forskjellig Fremtid, atter bestemme vort Valg, styrke vor Frimodighed til at
90 holde frem, som vi stevner? til atter at hylde den, vore udsendte Befuldmægtigede enstemmigen valgte til Norges Konge? Dog end engang: hvad har vi? Det i sidstafvigte Maaned passerede, det som i samme Tid har beegnet vor Konges baade Legeme og Sjæl var ret en haard Fristelse, selv for de frimodigste Nordmænd. Det var en Kolonne af stinkende Mørkskodde, som
95 sank tung og tyk ned paa vore himmelhøie Fjeldtindinger. Det mørkeste af alt var, at den Mand syntes at have kastet sin Frimodighed bort, med hvis Frimodighed ingen Mand kunde maale sin, da han stod som en Kjæmpe i Aands-Kraft paa norsk Grund og svarede de mest oplyste Ministre fra Europas mægtigste Potentater og svarede saa, at baade Potentater og Ministre, i deres
100 Hjerter idetmindste, maatte erkjende, at Norge havde Konge, og det en stor og vis og kjek. Og nu i August Maaned, hvad var beegnet ham? Hvad er beegnet Norge under hans Regjering? O, det var bittert, det var krænkende, det var mørkt. Men, Gud ske Lov! det klarer op, Sygdom var det, det var alt; Lægerne vidner, at han helbredes daglig og styrkes og snart - det haaber, derom beder vi -
105 snart staar han frem i al sin Glorie, og da vil han takke Gud endog for det frafaldne, da har han lært at skjeldne Klinten fra Hveden, da ser han, at han har endnu i Behold af Hartkorn Guds Velsignelse. Det er idag hans Fest. Jeg kan

kun festligholde Dagen i dette Hus med at bede for Hans Majestet vor
110 allernaadigste Arveherre og Konge Kong Kristian Fredrik. Gud, helbred ham
ganske og indset ham atter i fuldt Brug af det Klenodie, du gav ham forlods for
mange 1000, Frimodighed. Bedæk hans skønne Hjerter med dette Vaaben! Gjør
Vaabnet Uadskilleligt fra hans virkelig fyrstelige Aand, ligesom han selv har
lovet at blive uadskillelig fra Norge, ja, endelig svoret paa dette Løfte paa hans
115 Udvælgelsesdag med en Ed, saa fuld af Ild, at den opglødede hvert Hjerter hos
Mændene paa Eidsvold, som i Norges Navn modtog Eden, de faa undtagen,
som allerede der røbede Koldfeberens umiskjendelige Symptomer. Gud! giv vor
Konge og os alle ægte Norske Frimodighed til at blive vor hellige Ed og vort
kjære Norge tro, om det og skulde koste Liv og Blod, Frimodighed til hellere at
120 dø med Ære end leve med Skjendsel, end rave paa Jordkloden som Menedere,
som banlyste af Gud i Himmelen og foragtede af hver Ærens Mand paa Jorden.

[...]

125 Jeg slutter denne korte Tale og denne min Smule Geburtsdagshøitid med at
forud fræmsætte Storspørgsmaalet til næst afholdende Storthing, og med at
forud fremsende Svaret for min Person; men Svar, laant af den længe siden
hensovede, men uforglemmelige Norges Storskald ved en lignende Anledning.

130 Spørgsmaalet: Nordmænd, vil I vove Liv og Blod for at holde Ed og være
Norske? Eller bryde Ed og blive Svenske?

Svaret af Tullin: Er sligt vel Spørgsmaal værdt? Jeg synger ei for Fe. Amen.

135

Kilde

A. O. Øverland: Illustreret Norges Historie. Tolvte Bind. Kristiania 1897, s. 304-307.

Emner

1814, Innlegg, Union

140

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/kaster-ikke-eders-frimodighed-bort>

145